

(ב) ופי' מוס' נדה נא: ד"ה
(ג) ופי' מוס' נדה נא: ד"ה
(ד) ופי' מוס' נדה נא: ד"ה
(ה) ופי' מוס' נדה נא: ד"ה

תורה אור השלם

- 1. וי' יגח שור את איש
או את אשה ונתן סקול
סקול השור ולא יאכל
את בשורו ובעל השור
י'קל: שמות כא כח
2. ויש לו עוקרה בן
בנענה קרני ברזל ויאמר
בה אמר יי' באלה תנעם
את ארם עד באתם:
מלכים א כב יא
3. בבור שורו יקר לו
וקרני ראם קרני בהם
עמים ינעם יחדו אפסי
ארץ והם רבבות אפרים
והם אלפי משנה:
דברים לג ז

- 4. ובי יגח שור איש את
שור רעהו ונתן וקברו
את השור והי וקברו את
כספו וגם את המת
י'קצו: או נודע כי שור
נעם הוא מתחיל שלשם
ולא ישמרונו בעליו שלם
ישלם שור תחת השור
והמת יקר לו:
שמות כא לה-לו
5. כי יבצר איש שדה או
כרם וישלח את בעירו
ובצר בשדה אחר מיטב
שדהו ומיטב כרמו
ישלם: שמות כב ד'
6. אשר יבצר ירע על כל
מים משלחי רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ'
7. לכן הנני מביא רעה
אל בית י'קבעם והכרתי
לק'בצם משחין בקיר
עצור וקצוב בישראל
ובערתו אחי בית
ק'בצם כאשר יבצר
הגלל עד תמו:
מלכים א י' ד'

גליון הש"ס

נפ' דברי תורה סדרי
בבלה: ע' מולן קל
ע"א מוס' ד"ה אחי:
רש"י ד"ה כתוב כי
יגח כו' אית ליה מולא.
עין שנת ג' ע"ב דבשי"
ד"ה מולא: שם ד"ה
ואגב אורחיה: בשלא
קבר ב"ו: לקמן ד' (ה)
(מל' ע"ב:

מוסף רש"י

כי יגור יתקן: יתקן: יתקן: יתקן:
בקרני בין נגופו בין
ששבו נשעו: כולן ככלל
נגיפה הם: שאין נגיפה
אלא לטון מכה (שמות כא
לה): אדם דאית ליה
מולא: מלאך שלו ומלאך
עליו (שמות כ): ושלת זה
הרגל: עוק מדקן ק' רגל
(שמות כב ד'): ובער זה
השן: מקי השן האוכלת
ומנעמת (שם).

ועמא מס. מי שנגע צמת הוא אז הטומאה דמת עלמו אזי אבות
הטומאה הוא והנוגע צו הוא אז הטומאה ומעמא ארס וכלים דהא
כתבי כל אשר יגע צו הטומא יטמא וגו' (במדבר יט) והאי קרא
צטמא מת כתיב ומשמע דמטמא ארס דהא כתיב והנפס הנוגעת
וגו': **הכל מלי**. תולדות דשנת ה'ה

א"מטמא מת תולדותיה לאו כיוצא בהן ד'אילו
אב מטמא אדם וכלים וכלים לא מטמא
אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא
הכא מאי אמר רב פפא ריש מהן כיוצא בהן
ויש מהן לאו כיוצא בהן ד"ר יג' אבות נאמרו
בשור הקרן והשן והרגל קרן מגל' דת"ר יבי
יגח אין נגיחה אלא בקרן שנאמר ^(ב) ויועש לו
צדקיה בן כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר
ה' באלה תנעם את ארם וגו' ואומר ^(ב) בכור
שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים
ינעם מאי ואומר וכי תימא ^(ג) דברי תורה מדברי
קבלה לא ילפינן ת"ש בכור שורו הדר לו
והאי מילף הוא גילוי מילתא בעלמא הוא
דנגיחה בקרן הוא אלא מהו דתימא כי פליג
רחמנא בין תם למועד ה"מ בתלושה אבל
במחוברת אימא כולה מועדת היא ת"ש בכור
שורו הדר לו וגו' ותולדה דקרן מאי היא
נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה מאי שנא
נגיחה דקרי לה אב דכתיב כי יגח נגיפה
נמי כתיב כי יגוף היא נגיפה נגיחה היא
דחניא פתח בנגיפה וסיים בנגיחה לומר לך
זו היא נגיפה זו היא נגיחה מאי שנא גבי
אדם דכתיב כי יגח ומאי שנא גבי בהמה
דכתיב כי יגוף ^(ג) אדם דאית ליה מזל' כתיב
כי יגח בהמה דלית לה מזל' כתיב כי יגוף
ומלתא אגב אורחיה קמ"ל ^(ד) דמועד לאדם הוא
מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוא מועד
לאדם נשיכה תולדה דשן היא לא שן יש
הנאה להזיקה הא אין הנאה להזיקה רביצה
ובעיטה תולדה דרגל היא לא רגל הזיקה
מצוי הנני אין הזיקן מצוי אלא תולדותיהן
לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהייא
אילימא אהני מאי שנא קרן דכונתו להזיק
וממונד ושמירתו עליך הנני נמי כונתו
להזיק וממונד ושמירתו עליך אלא ותולדה
דקרן בקרן וכי קאמר רב פפא אשן ורגל ^(ה)
ורגל היכא כתיבי ^(ה) דתניא ^(ה) וישלח ^(ה) ה' והרגל
ובן הוא ואומר ^(ה) משלחי רגל השור והחמור
ובער ^(ה) זו השן ובן הוא ואומר ^(ה) כאשר יבער
הגלל

הגוף: פתח הכסוב בנגיפה. כי יגוף שור איש את שור רעהו: ופי'ים
בנגיפה. או נודע כי שור נגח הוא ולא כתיב כי שור נגף הוא אלא
נגח: לומר לך. דהך נגיפה לאו דמיפת הגוף היא אלא נגיחת קרן
ולכא למימר דלכתי נגיפה היא אז ונגיחה זו היא נגיפה דהיינו
דמיפת הגוף דהא נגיחה אשכחן דבקרן היא: גבי אדם.
כי יגוף שור איש את שור רעהו: א"ת ליה מולא: אדם דאית ליה
מולא: מלאך שלו ומלאך עליו (שמות כ): ושלת זה
הרגל: עוק מדקן ק' רגל (שמות כב ד'): ובער זה
השן: מקי השן האוכלת ומנעמת (שם).

דאילו אב מטמא אדם וכי"ם. גרס ולא גרסינן ארס ונגדים
שלשון זה משמע מטמא ארס לטמא בנגדים ור"ת והרי
טמא מת עושה כלי מתכת כיוצא צו דחרצו הרי הוא כחלל אלמא
יש מהן כיוצא בהן וי"ל דלכתי אינו עושה כיוצא צו שאותו כלי
מתכת אין עושה כלי מתכת ר"ת ברש
כיוצא צו כמו שמדקדק ר"ת ברש
מתני' דהלכות:

תנו רבנן ש"ש אבות. הפסיק
צברימא זו לפרש מולדותיהן
לאו כיוצא בהן דקאמר רב פפא
אהיא: אבל במחוברת אימא
כולה מועדת היא. שלם נוק שלם
אפילו כפפא ראשונה ור"ת ומיה
מיה אי מתלושה דייח כמלושה אי
משאל אבות הנינח למ"ד (לקמן
ד' ה:) קרן עדיפא דכונתו להזיק
ואפילו קרן אחי וכדמפרש ר"ת לקמן
דהיינו למ"ד פלגא נוקא ממונא דלית
ליה סתם שוריים לאו צחוקת שימור
קיימי אבל למ"ד פלגא נוקא קנסא
דלית ליה סתם שוריים צחוקת שימור
קיימי לא אחי קרן מכולה כדמרינן
לקמן (שם) כי שדית צור צייניו
אחי כולהו לצר מקרן דליכא למיפק
שן מועדן מתחילתן פי' דרכן
להזיק משא"כ בקרן דצחוקת שימור
קיימי וי"ל דלמ"ד פלגא נוקא קנסא
הא דקאמר אבל צחוקת שימור
כולה מועדת היא וישלם נוק שלם
כפפא ראשונה לאו משום דאליטריך
קרן לאשמועינן דאין מועדת אלא
מתנא הוצרך לאשמועינן להניח
ראיה מן הפסוק דמחוברת נמי היא
ככלל נגיחה שלא טענה לומר
דנגיחה היינו בתלושה דומיא דקרני
ברזל דלקייה אבל צחוקת שימור
להזיק מתחילתו ונלמוד מצור ומתד
מאכנת לחייבו לכתלה נוק שלם:
ומלתא אגב אורחיה קמ"ל.
ואפילו לרב פפא
דאמר לקמן שור שנגח ד' וה'
(דף לז): דמועד לאדם סתמא
לאו הוא מועד לבהמה היינו דוקא
שנגח ג' בני אדם דכהכי לאו הוא
מועד לבהמה אבל נגח אדם ושור
ותמור דהוי מג' מיניס הוא מועד
לכל אבל נגח שור ותמור ונגמל
לאו הוא מועד לאדם ואע"ג דלכל
בהמה הוא מועד אפילו לרב פפא
כדאיתא תם וה"ר מנחם פי' דה"ק
מועד לאדם שהיה מועד לכל וחזר

זו מבהמה ושאר מועד לאדם הוא מועד לבהמה דחזרה דבהמה
לאו חזרה היא אבל מועד לכל וחזרה מאלם לאו הוא מועד לאדם
דחזרה דאלם חזרה היא: **כאשר** יבער הגלל. פי' ר"ת
כמו נדבכין די אבן גלל (עורא ו) שהשן דומה לאבן שיש:
הא
כשהשור נגח אדם כתיב (שמות כא) כי יגח שור את איש את שור רעהו: ופי'ים
מולא. שיש לו דעת לשמור את גופו: כתיב כי יגח. דודאי נתכוון השור להרע וצא עליו כח אצל נגיפה
עומד ודחפו בקרניו. לישנא אחרינא ^(א) אית ליה מולא ואינו נוח להמיתו כנגיפה דהיא דמיפת קרן מעט אלא כנגיחה כח וכוונה
ובתחיבת קרן צנוף: **ואגב אורחיה קמ"ל**. קרא מדתלה נגיחה צלם ונגיפה דהיא דמיפת קרן מעט אלא כנגיחה כח וכוונה
האלם משמיענו לשור המועד להרוג את הבהמה ג' פעמים לא תשיב העדלה לגבי אדם דלס נגח אדם ומת דינו כחם דלניו
משלם את הכופר דבתם ההורג אדם כתיב סקול ובעל השור נקי (שמות כא) וכמועד כתיב (שם) וגם בעליו יומת והיה
מיתה היינו ממון שמשלם את הכופר דמי נהרג ליוורשו ולא מיתה ממש דמרינן צפ"ק דסנהדרין (דף עו:ו) על רציחתו אתה
הורגו ואי אתה הורגו על רציחת שורו אבל מועד לאדם הוא מועד לבהמה ומועד להרוג את האדם משכחת לה ^(ב) כשלא עמדו
נדון עד שנגח שלם פעמים שלא נסקל מיד כשהמית הרשון: **רביצה תולדה דרגל היא**. דעל ידי כפיפת רגליה היא רובצת:
רגל הזיקה מלוי. דכל שעה היא מהלכת ואס' יש כלום תחת רגליה היא דורסת: **הני אין הזיקן מלוי**. הלכך תולדה
דקרן הן דאין הזיקו מלוי ואין הנאה להזיקו ומשלמי חתי נוק כקרן: **מאי שנא קרן**. דמחייב דכונתו להזיק כו': ושלם. את בעינה:
הגלל

יב א מ"י פ"ה מה'י
טומאת מת ה'י ט'
יב ב מ"י שם ה'י ז ופי"א
שם ה'י א ופי"א מה'י
שאר אבות הטומאה ה'י א
ופי"ד שם ה'י צ ופי"ה שם
ה'י א ופי"ה מה'י טומאת
לרעת ה'י א ופי"א מה'
מטמא משכב וטומא ה'י א
סמג עשין רלא רמו:
י"ד ג מ"י פ"ה מה'י
טומאת מת ה'י ז
ופי"א מה'י א שאל אבות
הטומאה ה'י א סמג שם:
ב"ר ד מ"י פ"ב מה'י נקי
לרעת ה'י א ופי"ה מה'
עשין טו טו"ש ע"ה מ"י מ'
שפט ספק יח:
ב"ר ה מ"י פ"ה שם הלכה
י סמג וטו"ש שם:
י"ז ז מ"י שם ה'י טו"ש ע'
שם ספק י"ז:
יח ז מ"י שם פ"ב ה'י צ
טור ט"ע שם ספק י"ח
ושפ"ק י"ז:
י"ח ט טו"ש ע"ה מ"י ט'
ע"ה ספק ה':

רבינו חננאל

תולדותיהן לאו כיוצא בהן
הכא מאי אמר ר' פפא
יש מהן תולדותיהן כיוצא
באבותם ויש מהן לאו
כיוצא בהן: ת"ר ז' אבות
נאמרו בשור הקרן והשן
והרגל. הקרן דת"ר כי
יגח אין נגיחה אלא בקרן
כו' מהו דתימא כי פליג
רחמנא בין תמה למועד
בתלושה. פי' בקרן תלושה
כמו קרני צדקיה בן
כנענה שהן קרני ברזל.
אבל קרן המחוברת שהוא
קרן השור אימא מתחילה
מועדת היא. וקרני
ראם קרניו וגו'. תולדה
דקרן כל דבר שכונת
הבהמה להזיק ואין הזיקה
מצוי. כגון נגיפה נשיכה
רביצה ובעיטה. ופי'ם
תולדה דקרן בקרן. כי
קאמר רב פפא תולדות
לאו כיוצא בהן אחרודה

16 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
17 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
18 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
19 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
20 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
21 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
22 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
23 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
24 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
25 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
26 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
27 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
28 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
29 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
30 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
31 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
32 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
33 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
34 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
35 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
36 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
37 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
38 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
39 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
40 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
41 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
42 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
43 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
44 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
45 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
46 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
47 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
48 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
49 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
50 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
51 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
52 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
53 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
54 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
55 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
56 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
57 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
58 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
59 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
60 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
61 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
62 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
63 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
64 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
65 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
66 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
67 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
68 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
69 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
70 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
71 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
72 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
73 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
74 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
75 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
76 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
77 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
78 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
79 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
80 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
81 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
82 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
83 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
84 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
85 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
86 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
87 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
88 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
89 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
90 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
91 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
92 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
93 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
94 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
95 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
96 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
97 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
98 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
99 [למקום ד. כה. 3.] לקמן
100 [למקום ד. כה. 3.] לקמן

אז דלא אפקרינכו לשמואל דאמר. התם בהמניה את הכד [למקום דף כח:] כל תקלה נזר הוא ואש"ג דלא הפקיר היינו נזר: ולרב דאמר. כל תקלה שלא הפקירה משור למדנו מה שזר שהוא ממונו ואם הזיק חייב אף כל ממונו אם הזיק חייב: היינו שזר. ולאו תולדה דנזר וניהו ונזרו אמרן לעיל תולדה דשזר כי שזר. ואפי' לשמואל נמי דאמר תולדה דנזר וניהו מאי חזית לאוקומי מילתא דרב פפא אמולדה דנזר מאי שגא נזר דחייב שכן תמילת עשייתו וכו': הני נמי תפלה עשייתן. תמילת מה שנעשו נזר דהיינו כשהגומל לשם היו עומדים לזק: וזו קאמר רב פפא. מולדה לאו כחז דידה אמולדה דמנענה: פלוגתא דשמואל ורב במנענה לקמן בשמעתין: אדם ייעור היינו אף: אדם מועד. ער ישן בשליה פ"ב: אלא. מולדה דלדס היינו כימו וניעו. כימו רוק הפה יעו ליחמ המוטס (רוק היוצא ממון גופיה אגז כח): אי כהדי דאולי מוקי. שפכל על השיכאים ועפופה או למון המשקין ונמאסו: כמו הוא. והיינו אדם גופו וחייו: אי כתר דנייה: אחר נוח הרוק לארץ הזיקו שהחמק אדם כהס: בין לרב בין לשמואל היינו נזר. דהא ודאי תקלה דאפקרה היא: צרות מלייה. דאי צרות שאינה מלייה היא אונס ולא מחייב אכל צרות מלייה היא תולדה דאש שזרי אש נמי הויא והיא מולוכה: דכח אחר מעורב כה. והיא ליה לאסקוי אדעתיה: כחזי נוק לרוביה. שהיתה מהלכת והתמיה לרוביה כרגליה ושיכרו את הכלים דק"ל דהלכתא גמירי לה למשה סמיני דממונא הוא ולא קנס ואש"ג דפלגא נוק של נגינה הוא קנס כדאמרין לקמן [נ"ו]. האי פלגא נוקא ממונא הוא והלכך לאו תולדה דקין הוא אלא דרגל דמכח רגל הוא דאמו ורגל לא הוי דרגל משלם זקן שלם והיינו דרב פפא: ואמאי קרי לה תולדה דרגל. הואיל ואינה משלמת כמותה: שלם מן העלייה. שאס הזיקה יותר ממה שהיא שיה משלם הזיק מצינו כי רגל דכתיב זה ברגל (מיעזב שדהו וגו') ולא הויא כי קין דאין המזיק משלם אלא מגופו דכתיב (שמות כה) ומכרו את השור החי וחמו את כספו ואם הזיק יותר על כד דמיו מפסיד הניזק: ולרבא אמאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרו כה"ר. כי רגל דרגל אינה חייבת אלא"כ נכנסת לרשות הניזק והזיקה דכתיב (דה"א) ושלח את בעירה ובער צבדה אחר והיינו בקצו"ס: אסא בקר. גאולה לנדיקים: וגם לילה. חשך לרשעים אס משזבו

משרורו למדנו. היינו קרן דשן ורגל פטורין כה"ר ובאזנו וסקינו אין לחלק בין תמות למועדות דלא שייך לחלק אלא צבעלי חיים וא"ת היכי גמר משור מה לשור שכן צ"ה וכוונתו להזיק ומפרש רש"ם דלמי משור ושור ממה דקאמר רש"ם לאמאי אבנו וסקינו לא גרם אי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שזר לרב א"ש דממה האז אמי דפרש"י אכל קשה כיון דמנזר נמי יליף לפטרו זהו כלים כנזר ולקמן בהמניה (דף כח). מחייב זהו רב כלים גבי נשבר כדו: וממונך. לאו דוקא גבי נזר דלאו ממונא הוא וכן גבי אש דפשיטא דאס הליק גדישו של חנינו צאש של אחר דחייב: תולדה ישן. הויא מני למפקד דלקמן מוקי מתימין ניטן שדרכו להזיק וקרי ליה אף אלא דנלאו הכי פריך שפיר: והתנן אדם מועד לעולם. לא פריך דישן נמי הוי אף דדרש עלה בגמרא בפ' כ"ד (לקמן דף כו): מפלע תחת פלע דהא לא מיימי כהא קרא אלא מיימי דהוי כיוצא בו: ביחוד וניעו. פירש הקונטרס מי האף וקשה לר"ת דפ"ד דס הגדה (גדה דף נה: ואס) קמתי כימו וניעו ומי האף ונראה דכיתו הוא היוצא מן הגרון ככה וניעו הוא היוצא מן הפה על ידי וענועו:

לפוטרו דה"ר. וא"ת אמאי פשיטא ליה טפי מלשם מן העלייה וי"ל כיון דמן הדין היה משלם נוק שלם ואמי הלכתא דלא משלם אלא חזי נוק אס כן אמאי הלכתא להקל ולא להחמיר: דמאי קרי לה תולדה דרגל. אש"ג דדמי לרגל כיון שדינה חלוק היה לו לקרות לה שם צפני עממה: כדמתרגם רב יוסף. נקט רב יוסף לפי שהיה בקי במתרגם צעלמא לפי שהיה סגי נהור ודברים שצכתב אי אחרת רשאי לומר על פה ולכן היה אומר מתרגם דמשום עמ לעשות אחר התס' דשרי ואין לך עמ לעשות גדול מה' (פ'):

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיק. ופשיטא פשע שהיה לו לשמור שזר שנקל היה יכול לשמרו שאין דמוקה להזיק כיון שאין הנאה להזיקה אכל שן שיש הנאה להזיקה הוי כעין אונס שלא היה יכול לשמרה כל כך כיון שהשן דמוק לאכול להנאתו ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק ואין יצרה תקפה ונקל יכול לשמרה כראי הקרן דכוונתו להזיק ולא יצרה תקפה ואין יכול לשמרה כל כך יפה: מדי

תורה אור השלם

- 1. אמר שמר אתא בקר וגב לילה אם תבטיח בדי שבו אתה.
- 2. איך נחפשו עשין נבעו מצפניה עובדי א' ו

גיליון הש"ס

הס' ד"ה ופוטרו כו' דפשיטא דאם הליק. ע"י לקמן כו ע"ה ס' ד"ה אש' משום ממונו: ד"ה כדמתרגם רב יוסף וכו'. ואי לך עת לעשות גירול מוח. ע"י שנת דף קטו ע"ה מד"ה לא נמו ומתכ"ה ס':

מוסף רש"י

וביעור. שיתפס ממון הריאה ויוצא דרך הגרון (א"ב כה. 2. חוה.) בחצי נוק צרורות. כהמה שהיתה מהלכת והיו לרוביה ממונין מתחת רגליה ושיכרו את הכלים משלמת מלי חמ ואש"ג שאין לו שיעור דהא אורחא ככדי הוא תולדה דרגל ולא תולדה דקין תמה והי"ל לשלמו מן שלם. הלכה למשה מסיני הוא לחצי נוק. והוא לחי מן ממונא הוא, דהא לאו תולדה דקין הוא ונשבעת דה"ה דהלכתא גמירי לה. מסני. שיהא תולדה של רגל ופטורה כה"ר כי רגל ונוקי רגל לאו קנסא היינו אלא ממונא, שהרי מועדת מתמילתה וגבי לרוביה הוא דאקל רחמנא (בבבבות סא.)

ואי דלא אפקריננהו אי לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם משרורו למדנו היינו שזר מאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחלת עשייתך לזק וממונך ושמירתך עליך אלא תולדה דבור כבור וכו' קאמר רב פפא אמולדה דמבעה מאי ניהו אי לשמואל דאמר מבעה זו שן הא אוקימנא תולדה דשן כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות ומאי תולדות אית ביה וכו' תימא אב ניעור תולדה ישן והתנן: אדם מועד לעולם בין ער בין ישן אלא אכיתו וניעו היכי דמי אי בהדי דאולי קמוקי: כהו הוה אי בחר דנייה בין לרב בין לשמואל היינו בור אלא תולדה דמבעה כמבעה וכו' קאמר רב פפא אמולדה דאש תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי דאזלו קא מוקי היינו אש מ"ש אש דכח אחר מעורב (בהן וממונך ושמירתו עליך הני נמי כה אחר מעורב בהן וממונך ושמירתך עליך אלא תולדה דאש כאש וכו' קאמר רב פפא אמולדה דרגל רגל הוא אוקימנא תולדה דרגל כרגל (ב' בחצי נוק צרורות דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה דרגל וישלם מן העלייה והא מבעיא בעי רבא (ב' רבעו רבא חצי נוק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם לרבא מבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרה כה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב יאמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבטיח בעיו ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב יאמר נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף איכדין איבתליש עשו אתגלין מטמרוהו ורב מאי מעמא לא אמר בשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה מכדי קראי לא ככור דייקי ולא ככור דייקי רב מ"ט לא אמר בשמואל תנא שזר וכל מילי דשזר ושמואל נמו הא תנא ליה שזר אמר רב יהודה תנא שזר לקרנו ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה להזיק כראי השן שיש הנאה להזיקה ולא

נחשונה ומבקשו מחילה צעיו. אלמא צאדס כתיב צעיו: איגליין. מרגומו של נבעו. אלמא צאדס נבעו לשון גילוי הלכך אמר מצעה זה השן דמנענה לשון מגולה הוא דהיינו שן שפעמים מגולה ופעמים ממוסה: נבעה. דמשמע הוא עלמנו נבעה נגלה מצעה קתני שהוא מצעה דבר אחר: כועה. לשון צעיו: טנא שזר לקרנו ומבעה לשינו. ולקמן [דף כח:] פריך רגל מאי שיימה: לא ראי הקרן שאין הנאה להזיק כראי השן כו' כלומר דאי כחז רחמנא קרן דחייב לא אמאי שן מיינה דקרן אין הנאה להזיק: ואלא

נחשונה ומבקשו מחילה צעיו. אלמא צאדס כתיב צעיו: איגליין. מרגומו של נבעו. אלמא צאדס נבעו לשון גילוי הלכך אמר מצעה זה השן דמנענה לשון מגולה הוא דהיינו שן שפעמים מגולה ופעמים ממוסה: נבעה. דמשמע הוא עלמנו נבעה נגלה מצעה קתני שהוא מצעה דבר אחר: כועה. לשון צעיו: טנא שזר לקרנו ומבעה לשינו. ולקמן [דף כח:] פריך רגל מאי שיימה: לא ראי הקרן שאין הנאה להזיק כראי השן כו' כלומר דאי כחז רחמנא קרן דחייב לא אמאי שן מיינה דקרן אין הנאה להזיק: ואלא

נחשונה ומבקשו מחילה צעיו. אלמא צאדס כתיב צעיו: איגליין. מרגומו של נבעו. אלמא צאדס נבעו לשון גילוי הלכך אמר מצעה זה השן דמנענה לשון מגולה הוא דהיינו שן שפעמים מגולה ופעמים ממוסה: נבעה. דמשמע הוא עלמנו נבעה נגלה מצעה קתני שהוא מצעה דבר אחר: כועה. לשון צעיו: טנא שזר לקרנו ומבעה לשינו. ולקמן [דף כח:] פריך רגל מאי שיימה: לא ראי הקרן שאין הנאה להזיק כראי השן כו' כלומר דאי כחז רחמנא קרן דחייב לא אמאי שן מיינה דקרן אין הנאה להזיק: ואלא

נחשונה ומבקשו מחילה צעיו. אלמא צאדס כתיב צעיו: איגליין. מרגומו של נבעו. אלמא צאדס נבעו לשון גילוי הלכך אמר מצעה זה השן דמנענה לשון מגולה הוא דהיינו שן שפעמים מגולה ופעמים ממוסה: נבעה. דמשמע הוא עלמנו נבעה נגלה מצעה קתני שהוא מצעה דבר אחר: כועה. לשון צעיו: טנא שזר לקרנו ומבעה לשינו. ולקמן [דף כח:] פריך רגל מאי שיימה: לא ראי הקרן שאין הנאה להזיק כראי השן כו' כלומר דאי כחז רחמנא קרן דחייב לא אמאי שן מיינה דקרן אין הנאה להזיק: ואלא

תנא ליה (שורן) כבתינא וכלל קרנו ושנו ורגלו. ושמואל אמר לך תנא שזר והוא הקרן תנא כמבעה

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ד.

עין משפט
גור מצוה

לג א מיי פ"א מהל'
גניבה הלכה ט סמנ
עשין קנה טור ש"ע ח"מ
ק"י שמע סעף 7:
לד ב מ"א ש"ס הלכה ט:

ולא ראי השן שאין כוונתו כו'. דאי כחז רממנא שן לא אמי קרן מיניה ולהכי פריך ולא ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק קרן משן. וה"ה נמי דקא פריך אטעמא קמא דאי כחז קרן הוה נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין לכה לתרוי דהכי מיפרשא מילתא דכז יהודה לא ראי הקרן שאין הנאה כו' ואי כחז שן לא אמי קרן מיניה ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כו' ואי כחז קרן לא אמי שן מיניה ולא מיקשי מידי האי לאו מילתא היא שאין זה לשון הש"ס אלא ההוא דכתיב למיגמר חזריה מיניה נקט צרישא דקדמני ממני לא זה חוה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים ואי כחז הני תרתי לא אמי אש מתרוייהו אלמא כל היכא דקמני לא ראי זה כראי זה והוא דכתיב אגמורי חזריה מיניה נקט צרישא דקדמני ממני וה"ק לא ראי זה כראי זה אין דין הכתוב בזה ראי לנהוג בזה: איצטריך. למיכתב קרן: אפ"ה פטורין. כדלמרינן בפי' המובל (לקמן דף פו.) העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שכללו באחרים פטורין: לאו טעמא רבא איש כו'. דלא מוסיבנת ליה לא שעה שיכעיסנו רבו ילך וידליק גדישו של חבירו כדי לחייב את רבו: אלא פריך ואימא הכי. לא ראי השור כראי המנבע דקמני בממני ה"ק לא ראי הקרן שכוונתו להזיק כהרי השן שאין כוונתו להזיק אלא להנאתה מתכוונת הלכך אי כחז קרן לא הוה נפיק שן מיניה: ולא הכי השן שיש הנאה להזיק כהרי הקרן כו'. ואי כחז שן לא אמיא קרן מיניה: ורגל מאי. עבד ליה תנא דמתני' דלא תני: שיידיה. בתמיה: וה"ק. הך דקמני ממני ה"ק כו': רגל הזיקה מלוי הלכך לא אמיא שן מיניה: רגל זכור שן ואש מועדין מתחילתן לשלם נזק שלם דלא פליג רממנא צין תם למועד אלא בנגיחה: שור המזיק כרשום הניזק. שנתכנס לרשות הניזק ונגח שם את שורו ואע"ג דתם הוא משלם נזק שלם. וקממא כר"ט דלמך לקמן (דף עו:) משונה קרן כרשות הניזק כזקוק שממונו מזיק מיירי רישא: כזקוק גופו. שהוא עלמנו מזיק לא מיירי: הא קמני אדם. כסיפא ולמה ליה למימני צרישא: למיחשביה כהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם שחייב בארבעה דברים כראי השור שאין בו ארבעה דברים הצד השווה שבהן שורכין להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד ומועד דרכו להזיק כיון דאוריחיה הוא ושמירתן עליו אדם ופשיטא אוריחיה הוא ולמעמדך הא דתני קרנא ארבעה אבות גזיקין ואדם אחד מהן אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו הכא

מירי רהוה אעבר ואמה. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דתמן כהחובל (לקמן דף פו.) עבד ואשה פגיעתן כו' דל"כ ה"ל למינקט עבד ואשה אלא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאי אמתני' דקוף מסכת ידים וטעמא משום שמת יקניטנו רבו כדמסקין מפורש התם: לאו אע"ג דכוונתו להזיק אפ"ה פטורין. וא"ת עבד ואמה גופיה גילף מק"ו דשן להחמייד כיון דלכתי לא ידע טעמא דשמת יקניטנו רבו וע"ק כיון דידע רישא דמתנימין דמסכת ידים (פ"ד מ"ו) מדנקט עבד ואמה ולא נקט עבד ואשה א"כ (מקממא ידע סיפא וע"ק דעבד ואמה כשלין כוונתו להזיק נמי פטירי וא"כ מאי מייתי וי"ל דשפיר הוה ידע המקשה טעמא דשמת יקניטנו רבו ואפ"ה פריך כיון דעבד ואמה פטורין ואפילו כזין כוונתו להזיק ואע"ג דלא שייך טעמא דשמת דמתכווני ויאמרו לאו נכחונו לך פטירי ככל ענין נמלא שכוונתן גורם הפטור ה"ק קרן שכוונתו להזיק יש לנו לפטורו ורב אשי פ"י דאפילו כזין כוונתו להזיק איכא טעמא רבא: לא כשהזיק חב המזיק כו'. לא ליהו כשהזיק קמא

ה"ל לאשמועינן כסיפא כיון דלא אשמועינן שום חידוש טפי מצרישא אצל שן ורגל אע"ג דתנא ליה צרישא תנא ליה כסיפא גבי מועדין משום חידוש דמפרש השן מועדת לאכול את הראוי לה והרגל מועדת לשבר דרך הילוכה וקרן נמי תנא ואע"ג דתנא צרישא כשהזיק חב המזיק לאתוי קרן מ"מ תנא ליה כסיפא משום דתני ליה גבי חמשה תמים מש"ה תנא ליה נמי צרישא מועדין וא"ת אמאי לא חשיב אש זכור גבי מועדים וי"ל דלא חשיב אלא צעלי חיים אצל זכור ואש כן לי פעם ראשונה כמו פעם ג' וד': כראי אדם שאין משלם את הכופר. הקשה רבי"א מאי מומרא היא זו האי דלין משלם את הכופר משום דקיס ליה דכרבה מיניה ומירן דשוגג נמי פטור מדתנא דברי חזקיה ואורי"י ללא פרכא היא כלל דלא מפטר משום קיס ליה דכרבה מיניה וכאן נמי אין שייך להזכיר תנא דבי חזקיה דלקמן בפ"ב (דף כו.) משמע דלא לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן אדם משור שימחייב מויד מיתה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג דומיא דקוס (דלין מויד לשור ותנא דבי חזקיה דפטור אפילו שוגג היינו ממון שזיק בשעת חיוב מיתה ולאפוקי ממנא דדריש בפי' אלו נערות (כמויות דף לה.) וס) הא אש יהיה חסון לא יענש דוקא דין חסון אמא חזקיה ואשמועינן לאו דוקא דין חסון לא יענש אלא אפי' שוגג לא יענש: כ"ן דבירך ופשיטא אוריחיה הוא. צירושלמי יש דישן לא מחייב אלא כשהשכיב עצמו אלל הכלים אצל אש יסן והביאו כלים אללו ושכרן פטור דהם גרמו לו וכן אש היה יסן והלך חבירו לישן אללו והזיקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב: ולמעמדך. פירוש אפילו מימא מנבע זה השן: אדם שמירת גופו עליו. מכאן משמע דלא גרסינן בתמני' וממונא מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו הוא ומש"ה אין לריך למתקו כדפירשתי לעיל (ג' ד"ה וממונא): ואימא

א) [ידס פ"ד מ"ו].
ב) [ויקרא כ"ג, א] [ש"י מוס' פתחים לו, ד"ה אלא].
ג) ועי' גמרא"ת ש"הארץ נתיבאם של המוס' ובספר פ"י (ט) [נפ"ה: דשור].
ד) [נפ"ה: וממונא].
ה) [ומשום דור ואש נמי לריך למתקו כ"ל ע"י מר"ס].

גליון הש"ס

תנא ר"ה כשהזיק כו' אלא מאי. מירי. לקמן דף ט ע"ב ועי' לקמן דף יג ע"ב בתום ד"ה כשהזיק: שם ד"ה כראי כו' דלא מספר פסוק קב"כ. עי' לקמן דף י"ג ע"ב כשהזיק ד"ה מש"ה: שם: ב"מ"ה ראי לאו קרא דעליו. עי' בספר יבואם לרא"ש סי' ח'.

רבינו הננאל

והוא השן שן אין כונתה להזיק אלא לטובל קרן כונתה להנאה. קרן כונתה להזיק ואין לה הנאה. ואתי למילין מעבר ואמה דפטור מרייהו. ודחי לה רב אשי אטו עבד ואמה לאו טעמי רבה אית בה במתנין (ב) כסף מסכת ידים תאמר כעבדו ואמתו שיש בהן דיע שאם יקניטנו ילך וידליק גדישו של חבירו ונמא מתייבכו ככל יום. ולא עבד זה התורן ודחה. ותורן רבא הכי תנא שור לרגלו ומכנה לשניו כו' וקרן מאי שיידיה פ"י טעמא שן ורגל מועדין מתחילתן הן וחי להו ברישא קרן והוא תם ולכי מיירד הוי ליה מועד תנא ליה כסיפא כשהזיק חב המזיק לאתוי קרן. ושמואל מאי טעמא לא אמר כרב אמר לך אדם אתה קמני ליה כסיפא דמתני' והאדם ואמאי לא תנא ליה ברישא בזקוקי ממונו קמירי. בזקוקי גופו לא קמירי. ויש אומר הלכה כשמואל. ורב אמר לך אדם אתה קמני ליה כסיפא למיחשביה כהדי מועדין הוא דאתא מאי לא (ראי [הר"ן] [לא ראי] [דקאמר] הכי קאמר לא ראי השור שמשלם את הכופר כו' הצד השווה שבהן שורכין להזיק. שור דרכו להזיק במועד. אדם דרכו להזיק ביסן. ושמירתן עליו אדם שמירת גופו עליו הוא. ופריך כו' אבהו דאמר לתנא תני אדם שמירת

א) [ש"י מוס' ד"ה מדי דהוה].

מירי: הא קמני אדם. כסיפא ולמה ליה למימני צרישא: למיחשביה כהדי מועדין הוא דאתא. דקמני חמשה תמין וחמשה מועדין וקחשיב לכו ואולי: ומאי לא הרי. דקמני בתמני' לא הרי השור כהרי המנבע לרב דלמך מנבע זה אדם: שור מועד שנגח אדם ומת משלם כופר הלכך אי כחז שור לא אמיא אדם מיניה דלמך שחרג את חבירו כזקוק נהרג כשוגג גולה ואינו משלם כופר: אדם החובל בחבירו חייב בארבעה דברים זכור ריפוי שבת וזושה אצל נזק לא קא חשיב דשור נמי נזק משלם אצל בהקן ארבעה דברים אינו חייב כדמסקין בשילהי יכיד מועדת (לקמן כו.) דלמרי' כי יתן איש מוס בעמיתו איש בעמיתו ולא שור בעמיתו: וקא פריך ה"ה השוה כו'. לרב דלמך תנא שור וכל מילי דשור הכי מני למימני כהקן דרכו להזיק. ולשמואל יכא למיפריך דרגל ודאי דרכו לילך ולהזיק: כדכ"ף ופשיט. את רגליו: אוריחיה הוא. לשבר כלים שכלל מרגלותיו: וקא פריך מאי האי דקמני ושמירתן עליו. לשון זה אינו שייך אלא בזקוקי ממונו: ה"ע